

Innspill fra PsykiskhelseProffene og Forandringsfabrikken Om Kvalitet og pasientsikkerhet

Meld. St. 6 (2017–2018) «Kvalitet og pasientsikkerhet 2016»

Kunnskap fra barn

I Stortingsmeldingen beskriver Regjeringen status og utfordringer for kvalitet og pasientsikkerhet, ut fra årsmeldinger og rapporter fra Pasient- og brukerombudene, Statens helsetilsyn, Norsk pasientskadeerstatning, HDir's meldeordning og kvalitetsindikatorer. For at dere i helsekomiteen skal kunne gjøre kloke beslutninger om helsetjenester for barn trenger dere også kunnskap fra barn. Helst synes vi dere burde fått en egen stortingsmelding med barn sine svar. Men denne gangen velger vi oss ut én viktig hjertesak som hører til under denne overskriften.

Åpen elektronisk journal i psykisk helsevern for barn og unge

PasientSIKKERHET for barn må handle om at helsetjenestene som skal hjelpe barn må være TRYGGE. Proffenes viktigste innspill til dere nå er derfor: dere må forandre ordningen med at foreldre til barn i psykisk helsevern kan logge seg direkte inn på nettet og lese barnas journal.

Åpen elektronisk journal i psykisk helsevern for barn og unge (BUP) ble innført i Helse Nord i desember 2015 og i Helse Vest i september 2016. Fra da fikk foreldre til barn under 12 år direkte tilgang til barnas journal på nettet. Helseforetakene mener det er et servicetilbud. Men de har ikke sjekket med barn og unge hvordan dette virker. Åpen journal er ikke trygt for barn og unge. Når BUP har åpen journal for foreldrene, får mange barn ikke fortalt til behandleren sin hvordan de egentlig har det, fordi det de sier går rett videre.

Proffene sier: "Det mange voksne ikke vet, er at de fleste barn ikke forteller om det vondeste i de første samtaler med en voksen de ikke kjenner. Vi forteller først litt, kanskje for å "teste" om det vi forteller blir hos den voksne. Og hvis denne informasjonen går direkte videre til andre voksne, mister vi fortilliten til den voksne og vi slutter å fortelle. Dette gjelder uansett om vi har fortalt om noe veldig alvorlig, eller bare små ting.

Det at foreldre kan lese hva vi har sagt i praten med behandlere i journalen vår på internett, kan være veldig vondt og utrygt av flere grunner. Kanskje har vi sagt noe som foreldrene våre ikke vet eller egentlig ikke handler om dem i det hele tatt, som for eksempel mobbing eller andre alvorlige ting. Da er det som regel en grunn til at vi ikke vil at foreldrene våre ikke skal vite om det akkurat nå. Kanskje er behandleren vår den eneste trygge personen vi kan fortelle sånt til. Men dette går ikke hvis det vi har sagt kan leses av foreldrene våre med en gang via åpen journal på internett.

Hvis foreldrene er grunnen til at vi har det vondt, kan åpen journal være direkte farlig. Hvis noen av oss har begynt å fortelle om noe hjemme, kan ikke behandleren først vite at det er noe veldig alvorlig fordi vi forteller bare litt til å begynne med. Og hvis foreldrene får lese det, kan de forstå at vi er på vei til å fortelle om vold og overgrep hjemme."

I Forandringsfabrikkens kartleggingsprosjekter om vold og overgrep har mange unge fortalt at de var små første gang de forsøkte å fortelle om hva de var utsatt for til voksne. Men fordi det de har sagt har gått rett videre til foreldre har de sluttet å snakke, og fortsatt å leve i vold i mange år. Da har systemet gjort at barn blir stille.

Stortinget vedtok i 2016 endringer i pasient- og brukerrettighetsloven som styrket barns rett til medbestemmelse, og som innførte en ny hjemmel som gjør det mulig å holde tilbake informasjon fra foreldre dersom det tungtveiende grunner tilsier det. Dette var viktige forandringer som nå er trådt i kraft. De åpne elektroniske journalene ivaretar ikke formålene med lovendringene. Når foreldre har elektronisk innsyn i journalnotater og dokumenter blir det vanskelig å ivareta både medbestemmelsen, tryggheten og sikkerheten som lovendringene skulle bidra til.

PsykiskhelseProffene samarbeider med fagfolk i spesialisthelsetjenesten ved 11 sykehus over hele Norge i utviklingsarbeidet Mitt Liv. På sykehusene der åpen elektronisk journal er innført sier fagfolkene tydelig at dette er IKKE TRYGT. Det er ikke klokt å "kopiere" en løsning fra somatikken og tenke at det skal være på samme måte i psykisk helsevern for barn og unge¹. Mange fagfolk sier de har forsøkt å si fra, men at de ikke er blitt hørt. Selv om veldig mange vet at dette "servicetilbudet" kan være farlig for barn er hele ansvaret for barnas trygghet lagt til hver enkelt behandlers vurdering av hvert dokument. Sånn kan det ikke være.

Foreldre har etter pasient- og brukerrettighetsloven rett til informasjon om barn og unges helse, i tråd med deres alder. Men dette må skje på måter som er trygge for barnet. Hvis psykisk helsevern skal kjennes nyttig og trygt må helsepersonell samarbeide tett med barnet om utredning, behandling og håndtering av informasjon.

Kjære, kjære hver og en i helsekomiteen

Barn og unge over hele Norge trenger at dere tar disse svarene på dypt alvor, og at dere tar ansvar for å gjøre psykisk helsevern trygt for barn og unge. Vi ber dere sørge for at dagens ordninger med åpen elektronisk journal stoppes. Nye systemer for tilgjengelighet, åpenhet og digitalisering i psykisk helsevern for barn må ivareta barns sikkerhet, og utvikles ut fra kunnskap fra barn og unge.

Oslo 20. februar 2018

Fra PsykiskhelseProffene og Forandringsfabrikken

Proffene ved Anika, Dennis, Teia, Sandra, Lisa & Jan Marius

og Forandringsfabrikken ved fabrikkarbeider Heidi B. Grande og fabrikkleder Marit Sanner

¹ Se også risikovurdering fra Helse Nord: <http://nbup.no/wp-content/uploads/2016/10/NBUP-210417-ROS-Tilgang-barns-journal.pdf>

Om Forandringsfabrikken og proffene

Forandringsfabrikken (FF) er en nasjonal stiftelse som har som mål å bidra til mer nyttige tjenester for barn og unge, bygd på erfaringer og råd fra barn og unge rundt om i Norge. Erfaringene og rådene oppsummeres i kunnskap fra barn og unge. Forandringsfabrikken inviterer til samarbeid mellom barn og unge, fagfolk og myndigheter – for at tjenester for barn og unge - som skole, psykisk helsetjenester, barnevern og kriminalomsorg blir mest mulig trygge, nyttige - og effektive. Forandringsfabrikken vil bidra til å oppfylle FNs Barnekonvensjon, Barneloven og andre nasjonale lover for barn og unge.

Forandringsfabrikken har snart 14 års erfaring med å samarbeide med barn og unge med erfaring fra skole og ulike hjelpeapparat. Siden 2008 har vi invitert dem med som "proffer" – fordi de er profesjonelle på systemene. Deres kunnskap er viktig for kvalitetsutvikling av tjenestene. De inviteres med i arbeidsprosesser, for å dele erfaringer og gi råd til forandring. Rådene presenteres alltid av de unge selv, for nasjonale myndigheter, i departementet, direktorat, for forskere, fagfolk, på utdanningsinstitusjoner og på Stortinget.